

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת צו (פרה) תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ת"ל

ומתחלה נבאר מה דאיתא בגמרא (ברכות נה.) ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור (ל-ב), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים [שכן הם סדורין בפרשת כי תשא, את אהל מועד ואת הארון לעדות וגו' (לא-ג)], הלך משה והפך לו ואמר לו, עשה ארון וכלים ומשכן [בסדר שהם סדורין בפרשת ויקחו לי תרומה]. אמר ליה, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה כלים ארון ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניס, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. אמר ליה בצל א-ל היית וידעת ע"כ. והוא תמוה שיהפוך משה דברי אלקים חיים. ומה גם שהרי בפרשתנו באמת נאמר לו, עשה ארון וכלים ומשכן, וכי החכים בצלאל יותר ממשה, ומהו הלשון 'בצל' א-ל היית דייקא. וגם יש להבין מי אמר לו לבצלאל שבנין המשכן נבנה כמנהגו של עולם, אולי כמנהגו של שמים, ושם יש גדרים אחרים. ועצם הדבר צריך ביאור, שמתחלה אמר ה' למשה (בפרשת תרומה) לעשות כלים תחלה, ושוב שינה דברו (בפרשת תשא) להקדים האהל מועד קודם הכלים.

ונראה דהנה דעת רש"י (לא-ה) דאין מוקדם ומאוחר בתורה, ומעשה העגל קודם לציווי המשכן ימים רבים, שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן ע"ש. אמנם בהג"ה שם הביא מוזהר הקי' (פרשת ויקהל קצו.) דציווי המשכן היה בארבעים ימים הראשונים טרם עשותם את העגל, וקודם רדתו מן ההר עשו את העגל, ומשה לא הגיד לישראל ציווי המשכן עד למחרת יום הכפורים שהיו ישראל מרוצים להקב"ה ע"ש.

והנה בתורת משה (פ' פקודי רכג.) כתוב, הקשה מורי ורבי חסיד שבכהונה הגאון מו"ה נתן אדלער זצ"ל, הא איתא במדרש (פסיקתא רבתי ו) והביאו הטור (או"ח סימן תרפד) דמלאכת המשכן וכליו נגמרו בכ"ה בכסליו, ולהקים המשכן צוה ה' בחודש הראשון, ואם כן להיכן נתנו הכלים עד ראש חודש ניסן, וכקושיית בצלאל (ברכות שם). ותירץ דעיקר הקפידא היה על הכלים לאחר משיחתן, שאז נתקדשו

וינש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה (ח-ל). וברש"י להגיד שבחן, שלא הטו ימין ושמאל ע"כ.

יש לומר לבאר הלשון שלא הטו ימין ושמאל, דאיתא בגמרא (כתובות ה.) דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעיה מח-ג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (שמות טו-יז) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדנ"י כוננו ידיך ע"כ. וכתבו התוספות, אף על גב דמסיים קרא וימיני טפחה שמים, ואמר בשילהי הקומץ רבה (מנחות לו: ושם) דיד היינו שמאל, אם כן תרתי כתיב, מכל מקום בחד מעשה ליכא אלא חד, אבל במעשה צדיקים, בחד מעשה כמו בית המקדש כתיב תרתי ידים ע"כ. וביאר במהרש"א, דאיתא בגמרא (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא (שמות לה-לא) וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וידעת, וכתב התם (משלי ג-ט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתב (שם) בדעתו תהומות נבקעו ע"כ. אם כן עשיית המשכן הם בגדר בריאת שמים וארץ, וגדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ ע"כ.

וביאורו כי הקב"ה יושב שמים ירד לשכון שכינתו בהמשכן, שזהו בחינת שמים, השמים שמים לה' (תהלים קטו-טז), וכל השפעות הארץ נשפעו מהמקדש, ונצטרף שם בבית זה שמים וארץ, ומקדש ה' כוננו ידיך, שבריאת שמים היה בימין, ובריאת הארץ בשמאל, וכאן כוננו ידיך בשתי ידים יחד. - והנה בגמר שבעת ימי המלואים נתכונן המשכן על מכוננו, והודיע לנו הכתוב שלא הטו ימין ושמאל, כי המשכן נברא בימין ושמאל יחד, ולא הטו ממנו דבר.

אך יש להבין מהו גודל השבח שהוצרך הכתוב להודיענו שאהרן ובניו עשו מצות ה'. וגם בלשון הקרא יש לדייק, שאמר את 'כל' הדברים, וסיים אשר צוה ה' 'ביד' משה, ולא אמר 'אל' משה. ועוד דהוי ליה לומר ויעש אהרן את כל הדברים אשר צוה משה, ואנו יודעים שמפי ה' אמרו.

במשיחתן, אבל בצלאל יפה הקשה, יען שאם היו נעשים הכלים בראשונה, ראוי היה שגם המשיחה תהיה בהם ראשונה ע"כ. והכפיל דבריו בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קפח ד"ה אבל).

ואם כן טענת בצלאל למשה היתה, איך יוכל לעשות הכלים תחלה ולקדשם, הלא אי אפשר לו לתת כלי קודש במקום חול, ועדיין אין כאן משכן להניחם בתוכם. ואם כן על כרחך מה שנאמר לך מתחלה לעשות הכלים קודם המשכן, זה היה קודם חטא העגל, אשר כל המחנה של ישראל היה קודש, אני אמרתי אלקים אתם, מחנה של מלאכים, אין כאן יצר הרע, ואין סטרא אחרא שוררת במדבר, על כן יכולים לעשות הכלים תחלה, ולהכניסם בכל מקום, שהרי כולו קודש, דוגמת השמים ומלאכי מעלה. אבל אחר החטא, שניטלה מהם מעלתם, ואכן כאדם תמותון, אי אפשר לעשות כלים תחלה ולהניחם במחנה שאין בה קדושה, ויש לעשות המשכן תחלה, כדי להכניס הכלים אחר משיחתם. ומה שנאמר למשה (בפרשת תרומה) לעשות כלים תחלה, זה היה קודם חטא העגל, ומה שנאמר לו אחר כך משכן תחלה, היה אחר החטא.

ויש לומר עוד בכוונת בצלאל שאמר למשה, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים, דהנה ה' אמר למשה בעת הצייווי על מלאכת המשכן, שיראה לו תבנית המשכן וכליו, כמו שנאמר (כ"ה-ט) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו. והנה בראייתו ראה משה תחלה את תבנית המשכן מבחוץ, ושוב הכניסו בפנים והראה לו כליו, וכמו שהקדים הכתוב תחלה תבנית המשכן ואחר כך תבנית כל כליו, ועל זה סיים וכן תעשו, הרי שיש במראה זו עשיית המשכן תחלה להכלים. ויתכן כי מראה זה הראה לו ה' כבר אחר עשיית העגל, קודם שירד בסופו לצוותם על עשיית המשכן. והיינו שאחר החטא נשתנה אופן עשיית המשכן, ויש להקדים תחלה המשכן, על כן הראה לו תבנית המשכן תחלה, וכן תעשו. ועל זה כוון בצלאל, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. ודבר זה לא ידע איש, שנצטווה משה על המשכן עוד קודם החטא העגל, וגם מה שהראה לו ה' תבנית המשכן וכליו, ועל כן אמר לו בצל א-ל היית וידעת.

*

והנה ה' אמר למשה, ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וברעת ובכל מלאכה וגו'. ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה דן, ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, ועשו את כל אשר צויתך (שמות ל"א-ב). ויש לדייק על הלשון 'ואמלא' אותו רוח אלקים, ולא אמר 'ונתתי', וכמו שסיים ובלב כל חכם לב 'נתתי' חכמה. וכן נאמר להלן (לה-ל) ראו קרא ה' בשם בצלאל וגו', 'וימלא' אותו רוח אלקים בחכמה וגו', ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן 'מלא' אותם חכמת לב וגו', וכל איש חכם לב אשר 'נתן' ה' חכמה וגו'. הרי כי אצל בצלאל ואהליאב נאמר שמילא אותם חכמה, ובשאר חכמי לב נתן חכמה, וצריך ביאור.

ונראה דהנה כבר נתבאר שעשיית המשכן היא דוגמת בריאת שמים וארץ, ויודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. והנה אמרו (ראש השנה כא:): חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכיון שה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג-ט), בחמשים שערי בינה, אם כן עושי המשכן שהיא דוגמת בריאת שמים וארץ, צריכין להיות חכמי לב בחמשים שערי בינה. והנה גם חכמים עצומים לא זוכים להגיע להשיג שער הנו"ן שבבינה, על כן אמר הכתוב על בצלאל, 'ואמלא' אותו רוח אלקים בחכמה, שנתמלא בחכמה עד מילואה, היינו להשיג גם שער הנו"ן בבינה, שהיא המדריגה היותר עליונה שיש בחכמה, לא כן שאר חכמי לב שסייעו לו בהבנין, גם בהם נתן ה' חכמה, אבל לא מילא אותם, שלא זכו להשיג שער הנו"ן, ועל כן בנין המשכן נקרא רק על שם בצלאל ואהליאב, וכמו שנאמר (לח-ב) ובצלאל וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה, ואתו אהליאב וגו', שהם מילא ה' בחכמה גם בשער הנו"ן, והם גמרו המשכן כמו עצם בריאת שמים וארץ שנבראו בחמשים שערי בינה.

*

והנה בגמרא (ראש השנה שם) אמרו, כתיב (תהלים י"ב) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים, רב ושמואל, חד אמר חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (שם ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים [מזוקק שבעתים, שבע שביעיות, והם חמשים חסר אחת שנמסרו למשה, למדנו שחמשים נבראו, שהרי מעט נחסר מאלקים] ע"כ.

ובלוקוטי תורה להאר"י הק" (פ' ואתחנן עה"פ ויתעבר ה' בי למענכם) כתוב, כי קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער החמשים של נ' שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל בעגל נעלם ממנו. וזהו שכתוב (שמות לב-ו) לך רד כי שחת עמך, רצה לומר רד ממנין ל"ך [משער הנ' שבגימטריא ל"ך]. וזהו שאמרו חז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וניתנו למשה חסר אחת, פירוש מעיקרא כולם נתנו לו, ואחר כך חסרוהו אחד וכו'. והנה להיות שכוונת משה היתה טובה, השי"ת לא ימנע טוב להולכים בתמים, ובעת תוסף רוחם יגועון לא יגרע מצדיק עינו [וזהו שוב להשיג שער הנו"ן]. וזהו שאמר (דברים לד-א) ויעל משה מערבות מואב אל הר 'נבר', נ' בו ע"ש.

ועיין בשל"ה הקדוש (פ' ואתחנן) שהביא דבריו באריכות, וכתב שם שזהו נרמז במתן תורה, ומשה עלה אל האלקים (שמות י"ט-א), כי אחרי חטא העגל נאמר על משה ותחסרהו מעט מאלקים, על שהיה חסר לו מעט מאלקים שהוא שער הנו"ן, אבל כאן בשעת מתן תורה לא היה חסר לו מעט מאלקים, אלא ומשה עלה אל האלקים דייקא, להשיג כל הנ' שערים ע"כ.

ולפי זה כאשר נצטווה משה בשמים על עשיית המשכן, שהיה קודם חטא העגל, זכה להשיג עוצם ענין המשכן וכליו עד עומקן של הדברים בחמשים שערי בינה, אבל כאשר צוה זאת לבצלאל, שהיה מחרת יום הכיפורים אחר החטא, שוב היה משה חסר אחת, ולא היה יכול למסור לבצלאל עומק עשיית מקדש ה' רק במ"ט שערי בינה ולא בשער החמשים, על כן הוצרך ה' למלא את בצלאל בחכמה

בשער הנו"ן, כי המשכן צריכה להיות הוקם כמו בריאת שמים וארץ גם בשער הנו"ן, ובצלאל לא קיבל הדברים ממשה רק במ"ט שערי בינה ולא בשער הנו"ן. ולכן נאמר ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה, לא רק במ"ט שערי בינה, ותחסרו מעט מאלקים, אלא נתמלא בחכמה גם בשער הנו"ן, עד כמה שברא אלקים מדת החכמה בארץ.

וזהו שאמר הכתוב (לח-כב) ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, עשה את כל אשר צוה ה' את משה, וברש"י כאשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני (ב"ר א-יד) וכו'. ונכלל בזה, כי ציווי משה לבצלאל היה אחר חטא העגל, ומשה לא צוה לו אז רק כפי השגתו במ"ט שערי בינה, והגם שה' צוה למשה בסיני קודם החטא בביאור כוונת בנין המשכן בחמשים שערי בינה, אבל אחר החטא נחסר ממשו שער ההוא, ולא צוה אותו אלא במ"ט שערים. ובצלאל מלא אותו ה' בחכמה עד מילואה של חכמה, בשער הנו"ן, ועל כן כאשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, שזה היה רק במ"ט שערי בינה, אלא 'כל', בגימטריא נ', אשר צוה ה' את משה, כמו שהיה הציווי למשה בסיני קודם החטא, בחמשים שערי בינה, ואפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני קודם החטא.

*

ונראה דזהו שאמר הכתוב, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו (כח-ט), דמבואר בערבי נחל (דרוש ב' לפסח) בשם השל"ה (מסכת שבעות ריש תורה אור) שהקשה דלמה פעמים איתא שהתורה נדרשת במ"ט פנים (במדב"ר ב-ג), ופעמים איתא ע' פנים לתורה (שם יג-טו). ותירץ כי ההשגה האפשרית לכל בני אדם הוא רק במ"ט שערי בינה, והם אינם משיגים רק מ"ט פנים לתורה, והזוכים לשער הנו"ן הם משיגים ע' פנים לתורה, כי שער הנו"ן הוא שם אהיה שעולה כ"א, הרי מ"ט וכ"א הוא שבעים עכ"ד. וכן כתוב במגלה עמוקות (אופן יב) דלכן במלת ותחסרו מעט מאלקים, הע' תלויה, קרי ביה מ"ט, שלא נתגלה רק מ"ט מן הע' פנים של תורה ע"כ.

ואם כן עשיית המשכן שהיתה עשייתה בשער הנו"ן של חכמה, ההארה שיורדת ממנה להשפיע להעולם היא בע' פנים לתורה, כי הארון והמנורה ממנה נשפעו ההארה ללומדי התורה, וכיון שהם עשויין בחמשים שערי בינה, בכוחם להשפיע אור תורה שבעים פנים. וכמו שנאמר בהדלקת המנורה, ויעש 'כן' אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (במדב"ר ח-ג), שאהרן השפיע בהדלקת המנורה, נר מצוה ותורה אור, הארה של שבעים פנים לתורה, וכמו שצוה ה' את משה, שלימדו ה' בארבעים יום קודם החטא, בחמשים שערי בינה ושבעים פנים לתורה.

וזהו שרימו ה' למשה, כ'כל', רומז על שער החמשים, אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, כי קודם החטא הרי לימדו ה' בחמשים שערי בינה, וכ"ן תעשו, כן תהא העשייה על ידי בצלאל בחמשים שערי בינה, וממילא תהא בה הארה של שבעים פנים לתורה

כמספר כ"ן. וזהו שאמר הכתוב (לט-מב) בגמר עשיית המשכן, כ'כל' אשר צוה ה' את משה 'כן' עשו בני ישראל את כל' העבודה, שעשו העבודה בחמשים שערי בינה מספר כ"ל, שבזה יש שבעים פנים לתורה, מספר כ"ן. וירא משה את כל' המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה', לא כמו שצוה משה, אלא כמו שצוה ה' למשה קודם החטא, כ"ן עשו, גם בשער החמשים שבו נגמר השבעים פנים לתורה, ויברך אותם משה, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

אך אכתי צריך ביאור, אם למשה רבן של ישראל נחסר בחטא העגל השגת שער הנו"ן, איך יתכן שלבצלאל יתגלה מה שנחסר מהשגת משה. אך מבואר ברש"י, וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך (לב-ז), לך רד מגדולתך וכו', כי שחת עמך, שחת העם לא נאמר אלא עמך, ערב רב שקבלת מעצמך וגיירתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו (שמו"ר מב-ו) ע"כ. אם כן היה לו למשה חלק בהחטא, שהוא קיבל הערב רב על דעת עצמו, ועל כן לך רד מגדולתך. לעומת זה חור היה מוכיחם ועבור זה הרגוהו (רש"י שם לב-ה), על כן עמדה לו זכות זה של מסירת נפש לבצלאל בן אורי בן חור, שימלא אותו ה' רוח אלקים גם בשער הנו"ן. ומבואר בשפת אמת (ליקוטים פרשת ויקהל) שנתגלגל נשמת חור בבצלאל, וידוע כי הגלגול נקרא בן, כמו שכתב האר"י ז"ל (לקוטי תורה פ' יתרו) בפסוק פוקד עון אבות על בנים (כ-ה). וזהו שאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור (לה-ל), שנשתנה צורת בצלאל והעידו הכל כי הוא נשמת חור ע"כ, ועל כן זכה להשגת שער הנו"ן, שלא נפגם בסיבת חטא העגל.

*

והנה יש עוד חילוק בין הציווי ה' למשה קודם החטא, ובין מה שנצטוה אחר זה, דאיתא בספח"ק אוהב ישראל (ליקוטים) לפרש הכתוב (במדב"ר יז-ה) כאשר דבר ה' ביד משה לו, דהיה לו לכתוב כאשר דבר ה' אל משה. וכתב דאיתא בתיקוני זוהר (תיקון ע קלב): דבשרטוטי דידן על הידים נרשם כל מעשה איש ותחבולותיו. ומשה רבינו היה לו כל כך הזדככות הגוף, עד שכל התורה היה רשום בשתי ידי, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ואם לא היו ישראל חוטאים בעגל, לא היה צריך משה רבינו לקבל הלוחות, כי על שני ידיו היה נרשם כל התורה כולה. וזהו פירוש הפסוק, כאשר דבר ה' 'ביד' משה, שכל דיבורי ה' היו נרשמים על יד משה וכו'. ומחמת חטאת ישראל היו ידי משה כבדים, ויקחו אבן וישימו תחתיו (שמות יז-יב), פירוש היו צריכין ליקח אבן, היינו הלוחות, תחתיו, פירוש תחת הידים. ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד, פירוש שהיו צדיקים גדולים, ורצו בהזדככותם לסמוך ידי משה מזה אחד ומזה אחד, פירוש שיהיה נרשם על שתי ידי שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אך מחמת התגברות החטא היה צריך לקבל הלוחות וכו'. וזהו כשחלה רבי אליעזר אמר אוי לכם שתי זרועותי שהם כשתי ספרי תורה (סנהדרין סח.), שהיה לרבי אליעזר כל כך הזדככות הגוף עד שהיו שני זרועותיו שני תורות ודפח"ח. ופירשו בזה, ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר (בתפלת ראש השנה), שהנביאים היו גם כן במדריגה זו של הזדככות, שעל ידיהם של הנביאים היה כתוב הנבואה שזכו לקבל.

ואם כן קודם החטא היה גילוי התורה למשה רבינו בחמשים שערי בינה, והיו דברי תורה חקוקים על ידיו של משה. לא כן אחר החטא, חסר לו אחת, נחסר ממנו שער החמשים, ולא ניתנה עוד התורה על ידו, אלא הכל מרומז בהלוחות הברית. והנה אהרן ובניו זכו לקיים מצות שבעת ימי המלואים, לחנך המשכן, לא רק כפי מה שנצטוו ממש אחר החטא, אלא כמו שצוה ה' את משה בסיני, בעוד שהיה משיג משה גם שער הנו"ן, וניתנה התורה על ידיו ולא על הלוחות. וזהו שמשבח הכתוב את אהרן ובניו, ויעש אהרן ובניו את 'כל' הדברים אשר צוה ה' 'ביד' משה, לא רק כמו שנצטוו מפי משה, אלא כפי שצוה ה' למשה בסיני, ויעש 'כל' הדברים אשר צוה ה', בהשגת חמשים שערי בינה, וכמו שצוה ה' 'ביד' משה, אשר אז היו עדיין חקוקים על ידיו של משה כל מצות התורה, וזהו שבח גדול לאהרן ולבניו.

*

ובפנינים יקרים (פ' חקת) כתב בשם ברכת שמואל, לבאר בזה דברי רש"י, ויקחו אליך פרה, לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר ע"כ. דהנה כתב האר"י הק' כי אדם שאינו יודע לכוון את כל כוונות התפלה, יכוון בדעתו שהוא מכיין את כל הכוונות אשר כוונו אנשי כנסת הגדולה. ולפי הנ"ל הרי רק משה רבינו ידע את טעמי פרה אדומה, וכאשר באו בני ישראל אחר כך לעשות פרה אדומה, לא יכלו אלא לומר כי הם מכוונים את הכוונות אשר כוון משה רבינו. והיינו לעולם היא נקראת על שמך, לעולם היא הכרח להסתמך עליך ולכוין את הכוונות אשר כוונת אתה בעשותך את הפרה הראשונה במדבר ע"כ. - וזהו הטעם שבכל פרה אדומה שעשו במקדש, היו מערבין בתוכה מפרה שעשה משה (עיין במגדים חדשים שם מקורו). ובאוהב ישראל (פ' פרה) שהוא מטעם שמה הוא סוד דעת העליון והשיג סוד הפרה ע"ש.

ואולי יש לומר בטעם שרק משה השיג טעם של פרה אדומה, כי יתכן לומר, דהגם שנחסר ממשה רבינו בשביל חטא העגל השגת שער הנו"ן, אבל כשניתנה מצות פרה אדומה שמכפרת על החטא, תבוא אמה ותקנח צואת בנה, נתקן אותה החטא, וממילא חזר לו השגת שער הנו"ן שניטלה ממנו רק עבור אותו החטא. ולכן אי אפשר להשיג סוד פרה אדומה, כיון שטעמה היא רק מהשגת שער הנו"ן, אשר לא נתגלה לבני אדם, ותחסרהו מעט מאלקים. אבל משה איש האלקים זכה ליטול כל השערים, ורק שנחסר לו שער אחד על ידי החטא, וכעת במצות פרה אדומה נתקן החטא, וממילא חזר לו שער הנו"ן, ולך אני מגלה טעם פרה אדומה, שהשגתה משער הנו"ן. (וזה מרומז במה שקראו הכתוב פרה 'אדמה' חסר ו', שעולה בגימטריא נ', להורות שהשגתה היא משער הנו"ן).

*

וקורין פרשת פרה כהכנה לחג הפסח הבעל"ט, כי בזמן המקדש לא היו יכולים טמאים לעשות הפסח והוצרכו לטהר עצמם קודם החג. וגם בזמנינו אלה שחרבה עירנו ושמם בית מקדשנו, מכל מקום בחג הפסח יורדת הארה נפלאה על כל אחד בפרטיות, ומתעורר ענין יציאת מצרים, שהקב"ה מוציא את האדם מטומאת מצרים שבתוכו, וכמבואר בחסד לאברהם (עין הקורא נהר נז) דשלשים יום קודם החג, יוצאים בכל יום משער אחד של טומאה ע"ש. ומקדימין קריאת פרשת פרה לקריאת פרשת החודש, כי יש לקיים סור מרע קודם עשיית הטוב, והיינו לטהר עצמו מטומאתו קודם שיוורדת הארת החג. ושואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום (פסחים ו), ונרמז בזה אל תקרי הלכות אלא הליכות, אם רוצה להיות הולך ומוסיף במדריגותיו בחג הפסח, יש לו להכין עצמו לזה שלשים יום קודם הפסח, לשאול ולדרוש ולחקור בתיקון מעשיו, ואז זוכין להארת החג הבא עלינו לטובה.

והנה קרינו היום פרשת פרה אדומה, ויש לזה קשר לפרשתנו, שנאמרה בה פרשת שבעת ימי המלואים, שהתחילה ביום כ"ג אדר ונמשכה עד ראש חודש ניסן (רש"י ויקרא ט-א), ובראש חודש נאמרה למשה שמונה פרשיות כשהוקם המשכן, וביניהם פרשת פרה אדומה (גיטין ט), ובשני בניסן נשרפה הפרה האדומה (רש"י במדבר ז-א). ואם כן אחר שנגמרה שבעת ימי המלואים שבפרשתנו, באה אחר זה תיכף הציווי של מצות פרה אדומה וקיומה.

גם יש לומר עוד בטעם שקריאת פרשת פרה היא תמיד בהפרשיות של עשיית המשכן והקמתה. דהנה יש שכתבו שקריאת פרשת פרה דאורייתא. ובמגן אברהם (סימן תרפה) כתב לא ידעתי היכן רמוזה פרשת פרה בדאורייתא ע"ש. ובשו"ת ערוגת הבשם (או"ח סימן רה) כתב, שמעתי טעם הגון, כמדומה בשם הגאון ישמח משה, דבמעשה העגל כתיב, זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלקיך במדבר (דברים ט-ז), ולא רצו חכמים לתקן קריאתה בציבור מפני שהיא גנותן של ישראל (מגן אברהם סימן ס סק"ב), משום הכי תקנו פרשת פרה דאתיא לקנח צואת בנה (רש"י במדבר יט-ב), ובזה מקיים מצות עשה דאורייתא הנ"ל, ושפתים יושק ע"כ. וזה מכון גם בעשיית המשכן, כמבואר ברש"י אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח-כא), עדות לישראל שיותר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם ע"כ.

*

ואמר הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה וגו' (במדבר יט-ב). והכוונה, דאיתא במדרש (במדבר יט-ו) אמר לו הקב"ה למשה, לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חוקה ע"כ. ואם כן למשה עצמו לא היה פרה אדומה חוק, שהשיג טעמה, וזאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור, היינו לאמור לאחרים יש למסרו כחוק, דבר אל בני ישראל וגו', אבל למשה עצמו נתגלה טעמה.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מה"ד ר' מרדכי טאה ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב	מה"ד ר' וואלף שפיערער ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בארוסי בתו למול טוב	מה"ד ר' יואל בראש פייערעווערקער ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בארוסי בנו למול טוב	מה"ד ר' יודל פאסטערנאק ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בנו למול טוב	מה"ד ר' לוי מיכאל גראסס ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בנו למול טוב	מה"ד ר' עקיבא יוסף פישער ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בנו למול טוב
מה"ד ר' חיים ראובן ברא בויער ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב	מה"ד ר' יעקב גאלדבערגער ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בנו למול טוב	מה"ד ר' אליעזר לעפקאוויטש ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב	מה"ד ר' אליעזר זוסיא קיש ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בארוסי בנו למול טוב	מה"ד ר' משה יעקב האפפמאן ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בהולדת בתו למול טוב	מה"ד ר' ישעי' גיימאן ה"ו לרגל השמחה השרויה במענו בהולדת בנו למול טוב